

Stari zanati trpeli zbog pandemije nakon zatvaranja tržišta

Rukotvorine kao pokloni koji grade imidž zemlje

Beograd /// Pre tri godine predsednik Srbije poklonio je Vladimiru Putinu pirotski ćilim, Ivica Dačić je kao ministar spoljnih poslova rusku koleginicu Zaharovu darivao srpskim jelekrom, čime se ona pohvalila i na društvenim mrežama. Predsednik Kine Si Đinping dobio je kraljevski pojas u zlatovezu, a ministarka energetike Zorana Mihajlović je možda i najviše među ovdašnjim političarima spremna da poklanja unikatan ručni rad iz Srbije, i ujedno da na taj način podrži žene čije veštine čuvaju našu tradiciju i kulturni identitet.

Svakı komad koji kao diplomatski poklon otputuje u svet, ne samo da promovise naše kulturno nasleđe, već pomaže i ženama koje ih izrađuju da od toga zarade za život. Jedna od njih, koja živi od svog zanata je i Katarina Mandić iz Pančeva, koja već 10 godina tka delove narodne nošnje.

"Radim najviše sve što je vezano za folklor, uglavnom je to tkanje elemenata narodne nošnje, manjim delom radim i suvenire. Pre 10 godina sam registrovala delatnost i nekada se pitam da li je već ili tek toliko prošlo - već zato što u 21. veku stari zanat deluje kao neodrživ, a s druge strane je tek 10 godina jer bih volela da ovo radim do penzije", kaže za Danas Katarina Mandić, vlasnica tkačko-zanatske radnje "Katarina M" iz Pančeva.

Kada je, zahvaljujući kursu, počela da tka, sve je bilo kao hobij.

"Biti preduzetnik danas je veliki uspeh. Nisam imala viziju šta je to, samo sam želela sebi da pružim šansu da radim ono što volim, da pokušam makar na godinu dana. Nisam ambiciozno ušla u preduzetništvo, ali tu sam evo već 10 godina", napominje naša sagovornica.

Za tkanje narodne nošnje potrebno je iskustvo, napominje ova preduzetnica, i prvih nekoliko godina je radila komade za enterijer, kućni tekstil, šalove. Nešto je naučila i sama. Njeni kupci su najčešće kulturno-umetnička društva, ima i pojedinaca, koji kupuju nošnje uglavnom za venčanje ili za poklon nekom iz inostranstva.

Kada je počela da radi, prijavila se za subvenciju za samozapošljavanje i taj novac joj je, kako kaže, bio dovoljan da prvih godinu dana plati račune državi, za poreze i doprinose.

"Bilo je to nekih 200.000 dinara, što za nekog ko ima

■ U Etno mreži, koja pomaže ženama, mahom iz unutrašnjosti, da izradom tradicionalnih rukotvorina zarade za život i pokrenu sopstveni mali biznis, navode da su uobičajena tržišta diplomatskih poklona, kao i folklornih aktivnosti bila znatno sužena, što je pogodilo i ove proizvođače - ali su ipak uspeli da nađu i alternativne kanale za plasman

dobar biznis plan znači, ali je nedovoljno. Taj novac je bio dovoljan meni, jer sam u biznis ušla sa materijalom i dobrom opremom, to mi je bila dopuna, naglašava ona. Kako dodaje, ova godina je zbog krize bila teška, ali ju je, ipak, pregurala.

"Bilo je nezgodno za proizvođače jer folklor nije radio, imala sam neke porudžbine od prethodne godine. Npr. radila sam za film u australijskoj produkciji, tako da je to dobro došlo. Pregurala sam ovu godinu, i iako nije bilo sjajno, nijednom nisam razmišljala da zatvorim", kaže Katarina Mandić.

Godina koja je za nama za sve je bila teška, ali za stare zanate pogotovo. Predsednica Etno mreže i izvršna direktorka NALED-a Violeta Jovanović kaže da je 2020. i tržište rukotvorina utihnulo, jer žene okupljene oko Etno mreže uglavnom rade proizvode koji se koriste za diplomatske poklone, čega je ove godine bilo malo.

"Otvorilo se alternativno tržište turističkih destinacija u zemlji - Golubačka tvrđava, Lepenski vir, muzeji, što smo delom iskoristili. Uz podršku ambasada SAD i Kanade, uradili smo buke putovanja u Sremskoj Mitrovici i Pančevu i ručnog tkanja u Somboru. Kao odgovor na krizu, namenski smo radili i radionice za psihološko osnaživanje žena da budu preduzirljive i

da se zauzmu za sebe", kaže Jovanović.

Ona ističe kako su rukotvorine Etno mreže, poput azbuka u zlatovezu, idealan poklon koji našu državu predstavlja u pravom svetlu i kako bi sve javne institucije trebalo da kupuju i zanatske proizvode kao poslovne poklone, gde bi prednost u nabavci imali nosioci elemenata sa nacionalne liste nematerijalnog nasleđa, geografske oznake i znaka otvorene šake.

"Trenutak je i da se proširi saradnja sa Ministarstvom spoljnih poslova i da se pribave rukotvorine za potrebe reprezentacije za naše ambasadore u inostranstvu. Nama često kažu diplomate kako oni sami

nabavljaju nešto što posle poklanjaju u protokolarnim susretima, iako je trošak za budžet da se organizovano nabave ovakvi pokloni, simboličan, a korist za državu i društvo višestruka. Rukotvorine i diplomatski pokloni imaju važnu ulogu u građenju imidža zemlje i spoljnih odnosa i pokazuju u kom smeru Srbija želi da ide", napominje predsednica Etno mreže.

U Etno mreži su zadovoljni što je sve više žena koje su se osmislile da uđu u preduzetničke vode i sve one su uglavnom uspevale da dobiju subvenciju od NSZ, koja je nekih 240.000 dinara.

"To znači, ali nije dovoljno. Taj iznos pokriva obaveze prema državi u prvoj godini poslovanja, ali ne uspevaju od toga da nabave opremu i promaterijal i na duži rok nešto planiraju", napominje Jovanović.

Ona kaže da početnicima treba pružiti pomoć bar tri godine i povećati iznos subvencije jer se ovde radi o kreativnim poslovima, iz kojih nastaje proizvod dodatne vrednosti s obelježjima nasleđa.

Lj. Bukvić